ئەڵمانیا و چەکفرۆشتن بە تورکیا ... هەڵۆ بەرزنجەیی

کوێرەوەری پرسی کورد هەر لەوەدا نییە بە تەنیا شەڕی بوونی بەرامبەر بە چوار دەوڵەتی داگیرکەر دەکات، بەڵکو ئازار و سوێکەی لەو شوێنەدا زیاتر قووڵ دەبێتەوە، کە کۆمەڵگای نێودەوڵەتی، دوای ئەو هەموو تراژیدیایەی بەسەر کورد دا هاتووە، هێشتا لە چاوی بەرژەوەندی ڕووتەوە لەم کێشەیە دەڕوانێ و ئامادە نییە بە دروشم و پرنسیپەکانی مافی چارەنووس و مافی مرۆڤ و ویستێ دیموکراسی و پێشکەوتنەکانی سەردەمی گلۆبالیزم ـ کە خۆی بانگاشەی بۆ دەکات ـ کار لەتەک کورد دا بکات و لەمپەڕیک بۆ ئەو سیاسەتە دڕندانەی دەرهەق بە کورد لە تورکیا و ئێران و عێراق و سوریاوە پێڕەو دەکرێ، دروست بکەن و ئەو دروشمانەی بانگاشەی بۆ دەکەن، بە میللەتانی بندەستیش بەکاری بەرن. هاوکات بیسەلمێنن کەوا ڕێز لەو هەموو قوربانی و ئازارەی کورد دەگرن، کەوا بە ساڵانێکە لە بری جیهان دەجەنگێ لەدژی دڕندەترین و تاریکترین هێزی سەدەی بیست و یەک. کورد جەنگێک دەکات بە پێشمەرگە و شەڕڤان، کە کوڕ و کچی ڕۆڵەی کوردن ، داستان تۆمار دەکەن و گەورەترین سەروەری مێژووی سەدەی بیستەم دەنووسنەوە. ئەوە کچانی کوردن، هێزی (داعش)ی دڕندەیان هەڵبڕیوە. ئەوە کوڕانی کوردن ئەفسانەی داعشیان تێک شکاندووە. داعش ئەو هێزەی خەونی بەشێکی جیهانی زڕاندبووە / زڕاندووە.

دەسەڵاتە کۆلۆنیالیستەکانی دوێنێ و دەوڵەتە زلهێزەکانی ئەمڕۆ، لە ئاست تراژیدیای کورد دا، نابینا و گوێ ئاخنراو و زمان لاڵ و بڕاون. هۆکاری سەرەکی ئەم هەڵوێستە شەرم هێنەرەش ڕایەڵی توندوتۆڵی دەوڵە داگیرکەکانی کوردستانە وەک بازاڕی ساخکردنەوەی کەرەسەی بەم دەوڵەتانە. هاوت ئەوەیە کوردستان دەوڵەت نییە. ئەمە لەم ڕیال پۆلەتیکە دەگەین.

هەڵوێستی ئینگلیز بە پلەی سەرەکی و فەڕەنسا پاش ئەو دیار و زانراوە. رووسیا و ئەمەریکاش دەستی ڕەشیان لە چارەنووسی کورد گێڕاوە. ئەڵمانیاش سەدەیەک زیاترە ڕۆڵێکی نەرێنی دەگێڕێ و لە زۆر قۆناخیشدا، بەداخەوە دژ بە بەرژەوەندییە باڵاکانی کورد لە بوون و هەبونیدا وەستاوەتەوە.

باس لەوە ناکەین چەن ژەنەڕاڵ و سوڵتانەکانی عوسمانی و کەمالیزم لەسەردەستی ژەنەڕاڵەکانی ئەڵمانیادا مەشقیان پێکراوە. ئاماژەش بە

ئەوە ناکەین کە چۆن چەکی کیمیاویان بە سەددام فرۆشت و قوربانییەکانی هەڵەبجەی لێکەوتەوە. بەڵکو دەمانەوێ تیشکێ بخەینە سەر پەیوەندی ئەڵمانیا بە داگیرکەری تورکەوە، هەتا ئەمڕۆ ڕەهەندێکی نامرۆیی و هاوزەمان گاڵتەجاڕیشی وەرگرتووە. وەک ئەوەی دەبینین ئەڵمانیا بە هەموو تەکنەلۆژیای نوێوە، پاڵپشتی لە تورکیا دەکات و لەگەڵ سەددامیش دا هەیبوو،ئێستاش لەژێر پەردەوە لەگەڵ ئێران برەوی پێدەدات.

لەسەر داخوازی تورکیا ساڵانێکە حکومەتی ئەڵمانیا ڕاوەدونانی ئەندام و لایەنگرانی پ ک ک دەکەن، ئەو پارتە قەدەغە کرا. کە منداڵێکی کورد لە ئەڵمانیا لەدایک دەبوو، کەسوکاری دەیان ویست ناوی کوردی لێ بنێن، دامودەزگاکانی ئەڵمانیا ئەو دایکوباوکەیان ناچار دەکرد، بچن لە سەفارەت و کونسۆلی تورکی پاڵپشتی بهێنێن.دیارە لەم بارەدا تورکیا هیچ بەڵگەیەک نادات،لەمڕۆ ناوی کوردییەوە. بەم جۆرە ئەو خێزانانە ناچار دەبن،ناوی دیکە هەڵبژێرن… ئەمانە و هەزاران نموونەی دیکە لەسەر پەیوەندی قوڵی ئەڵمانیا و تورکیا هەیە. لەڕاستیشدا تورک لە ئەڵمان دەخوا و باشیشی دادەدەشێ.

بۆیەکا هەر ڕۆژێ کوردستان بێتە دەوڵەت و کورد دەسەڵات پەیدا بکات، پێویستی لە دادگای نێودەوڵەتی گازندە لەسەر هەموو ئەو وڵات و کارخانانە بە فەرمی بکات. ئاخر کورد قوربانییەکی گەورەی سیاسەتی نامرۆڤانە و بێ مۆڕاڵی نێودەوڵەتییە.
ئەگەرچی لەحاڵی حازردا پەیوەندی ئەڵمانیا و تورکیا،بەهۆی سیاسەتی ئەردۆغانەوە کە هێرشی زۆر دەکاتە سەر ئەڵمان و گەیاندوویەتیە سەر سووکایەتی و هیچ هەژمارێکیان وەک دۆست و هاوپەیمان بۆ ناکات و تەنانەت پێی وتن نازی، کە تا ئێستا بەس بەرپرسانی جوولەکە توانیویانە لەسەر ئاستی بەرز ئەو وشەیە بە ئاشکرا بە ئەڵمان بڵێن،لە ئەردۆغانیش بە سەلمێنەوە پێی وتنەوە،بەڵام حکومەتەکەی مێرکل هەر دەیەوێ تاڵە موووی معاویە لەگەڵ تورکیادا نەپسێنێ. ئەمەش بە بیانووی ڕێکەوتنامەی کۆچبەرانەوە، کە لەگەڵ تورکیا مۆریان کردووە. حکومەتی ئەڵمانیا لەژێر گوشاردایە و وەزیری دەرەوە دەیەوێ هەندێ مەرج بخەنە سەر تورکیا بە ناڕوونی دەیەوێ بڵێ:" ئێمە مادام تورکیا لەشەڕدایە، چەک و تەقەمەنی بۆ نانێرین".
لە وەڵامدا ڕۆژنامەیەکی سەباحی تورکی بە تەوسەوە دەنووسێ: " باشە لەمو پاش لە گرێبەستەکاندا بۆمان بنووسن، چۆن و لە کوێ؟ بەکاریان بهێنین . لەمەو دوا چەکەکان تەنیا لە کودەتاکان دا بەکار

دەهێنین” .
لە ڕاستیدا كێشەكە لەوەدایە، توركیا ڕووە و ڕۆژهەڵاتی ئیسلامی و رووسیا وەرچەرخاوە و باوەڕی وایە شەمەندف□رەكەی هەرگیز ناگاتە برۆكسل، و هەرگیز وەری ناگرن ببێتە ئەندامی یەكێتی ئەوروپا.
ئەوانەی لە ئەڵمانیا دەژین، ئاگاداری ئەو پرسیارەی خەڵكی ئەڵمانن، كە زۆربەی جاران دەكەین: ئێوە بۆچی ناتوانن پێكەوە هەڵكەن یاخود پێكەوە بژین؟!.
جگەلەوەی ئەو سنوورە دەستكردانەی ڕۆژئاوا كێشاوێتی لە دروستكردنی دەوڵەتە دەستكردەكان دا، بۆتە دیواری بەندیخانەی نەتەوە و گروپە ئێتنیكی و ئایینیەكانی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست،هاوكات ئەوروپا ئەو بەهەشتەی كە بۆ خۆی سازی داوە، لەسەر خوێن و جەستەی ئاسیا – رۆژهەڵاتی ناوین و□ و ئەفریكایە. ئەوە ئەوانن ئەندازیاری ناوچەكە، دەستەوتاقمی گوێڕایەڵی خۆیانیان هێناوەتە سەر حوكم و بە هەموو توانایەكی لۆگیستییەوە پاڵپشتی لە ڕژێمە دیكتاتۆرەكان دەكەن، تا كارەكانی خۆیانیانی پێ مەیسەر بكەن. بۆیە دەبینین لەم میانەدا چاوپۆشی لە هەموو بەهاكانی مرۆڤایەتی و شارستانێتی دەكەن،و درۆی ڕووت و بێ پەردە دەفرۆشن بە خەڵكی خۆیان و جیهان.

پرسێكی حاشا هەڵنەگرە، ساڵانێكە بە چەك و تەقەمەنی ئەڵمانیا، توركیا كوردستان كاول دەكات و وێنە تانكەكانی ئەڵمانی لە شەڕدا دژ بە كوردی بەشەكانی تریش بەكار د□□ت، چۆتە دەرەوەی سنووری دەوڵەتانی ناتۆشەوە، كەچی وتەبێژی وەزارەتی دەرەوەی ئەڵمانی دەڵێ: ئێمە بەڵگەی تەواومان نییە،ئەو تانكانە لە شەڕدا بەكار هێنرابن. گاڵتەجاری بگاتە ئەو ئاستە،ئیدی هیچ بەهایەك لە دروشم و بانگاشەكاندا نامێنێ. ئەوەتا دەبینین خۆشبەختانە كۆمەڵی ڕۆژنامەنووس و كەسانی هونەرمەند و پێشكەرشكار و سیاسی، بەرگەی ئەو درد□لەسە و دیماگۆگییە ناگرن و بێ گو□□دانە سیاسەتەكەی حكومەتی مێركل، هەندێ وتار و بەرنامەی تیڤی لەسەر ڕووداوەكان دەكەن و بە بەڵگەوە باس لە سیاسەتی دووڕوویی ئەڵمانیا دەكەن و وێنەی تانكەكان لە مەیدانی شەڕ دا نیشان دەدەن. كەچی لەتەك ئەوەشدا بێ سەرمانە دەیانەوێ خۆیان لەو تەنگەتاوییە،ڕزگار بكەن،بۆیەكا حكومەت بە فەرمی هەر دەیەوێ نكۆڵی لێ بكات.

لەلایەكی دیكەوە،ئەڵمان كە دەڵێن ئێمە چەك نانێرین بۆ توركیا و بۆ ناوچەی قەیراناوی، مەبەستیان ئەوەیە تۆڵەی خۆیان لە ئەردوغان بكەنەوە. دەنا گەر ئەوان مرۆڤدۆستن و داوای ئاشتی دەكەن، بۆ هەر لە بنەڕەتدا چەك دروست دەكەن؟ ئەی بۆ نازانن چەك بۆ شەڕ و مرۆڤ

کوشتنە.! دیارە هەمان پێوەر بۆ وڵاتانی دیکەی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا ڕاستە.
لەوەڵامی ئەم پرسیارە کە گەڵێ جار بەندە لێی کردوون، دەڵێن: ئەمەش دروستی نەکەین و نەینەرین وا وڵاتێکی تر ئەم کارە دەکات. دیارە بۆ سەردەمی سەددامیش هەر هەمان شتیان دەگوت و دەشهاتن بە سەدان هەزار خەڵکیان دەهێنایە سەر شەقام بەناوی " نا خوێن بۆ نەوت". منیش دەڵێم ئەی ناتوانن ئەوە دەست پێشکەر بن و ببنە سەرتۆپ بۆ وڵاتانی تریش . دیارە هەردەبێت سەرەتا یەکەم هەنگاو لە وڵاتەکەوە دەست پێ بکات. بەڵام لەڕاستیدا ئەم وەرامەیان بۆ خۆدزینەوەیە لە ڕاستییەکان.Volker Perthes ، سەرۆکی "ناوەندی زانست و سیاسەت" و گەورە ڕاوێژکاری حکومەتی ئەڵمانی و ئەندامی ستاڤی نەتەوە یەکگرتووەکان – لەتەک دیمیستۆڕا – بۆ کێشەی سوریا.
لە چاوپێکەوتنێکی دا لە ڕۆژنامەی تاگە شپیگلی ٢٨/١/٢٠١٨، دەڵێ : " هەناردەی ئەڵمانی بازاڕێکی باشە، شوێنی کار مسۆگەر دەکات و توێژینەوە و پێشکەوتن بەها پەیدا دەکەن ،گەر ئەو پارچە گەورانە بەرهەم بهێنرێ". دواتر سەبارەت بەو پاسیڤیستانەی دەڵێ ئەم چەک بەرهەمهێنانە ئاگری شەڕ خۆشتر دەکات دەڵێ: "بۆ من لەم گفتوگۆیەدا توخمێکی گەوهەری دیار نییە: بەرژەوەندی ستراتیژی".
کەواتە ئەوان بەم مامەڵە و بازرگانییە، کە ساڵانە گەشەی ئابووریان بە ملیارد یۆرۆ زیاد دەکات، بازاڕیان گەرمتر دەکەن و گەشە بە تەکنەلۆژیای خۆیان دەدەن ، هەر دەبێت بەردەوام بن. ئیدی با نەتەوەی بێ دیفاع و تەنیابەی وەک کورد هەر هاوار و داد بکات.
شاراوە نییە، گەر بهاتایە ئەم دەوڵەتانە هاوکار و پشتیوانی دەسەڵاتە خوێنڕێژ و دیکتاتۆرەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوینیان نەکردایە،لەمێژ بوو کورد و گەلانی دیکە بە ئامانجی خۆیان گەیشتبوون. بەیەکا بەرپرسیارێتی مێژوویی و مۆڕاڵی دەکەوێتە سەر شانی ئەمانیش.
ئەم کورتە پێشەکییە بۆ دەوڵەمەندترکردنی ئەم وتارەیە کە پوختەکەم لە ئەڵمانییەوە کردووە بە کوردی،لەمەڕ ئابڕووچوونی چەکفرۆشتنی ئەڵمانیا ،کە ناونراوە"ئەڵمانیا مەرگ هەناردە دەکات".

لەژێر ئاگرباران دا

نووسینی کلاودیا ڤۆن زالزەن Claudia von Zalzen

و. هەڵۆ بەرزنجەیی

تا ئێستا لە مێژووی حکومەتی ئەڵمانیدا هێندە چەک نەفرۆشراوە،وەک ئەوەی لەسەردەمی هاوپەیمانەتی گەورە(CDU&SPD)لە چوار ساڵی ڕابووردوودا ئەنجام دراوە.
وەزیری ئابووری جارانی ئەڵمانیا Sigmar Gabriel-SPD، هاتەتە قسە و دەڵێ : دەبێت چەک ڕەوانەکردن کەم بکەینەوە. بۆ ئەم وەزیرەی دەرەوەی ئێستا،کێشەیەکی دیکە لە چەک فرۆشتن سەری هەڵداوە. تورکیا ئەو تانکانەی لە ئەڵمانیای کڕیووە، بۆ ئاشکرا بەکاریان دێ لە پەلاماردان بۆ سەر کورد لە باکووری سوریا. لەدوا دیداری وەزیری ناوبراو لەگەڵ م. چاوشئگلو بۆ ئەرێنی باسی ئەمەی کرد و وتی: پێویستە تانکەکان لە تورکیا مۆدێرنە بکرێنەوە.

+ چی لەمەڕ ناردنی چەکەوە لە ساڵانی ڕابووردوودا زانراوە

ڕاپۆرتی چەکفرۆشتنی ساڵی ۲۰۱۷ ی حکومەتی ئەڵمانی هێشتا بە تەواوی گەڵاڵە نەبووە و لەبەردەستدا نییە.،لەم وەڵامەکدا لەسەر داوای پەرلەمەنتاری چەپ Stefan Liebischوەزارەتی ئابووری چەند زانیاریەکی داوە و دەڵێ : لە ساڵی ڕابووردوودا هاوپەیمانەتی گەورە بایی 6,2 ملیارد چەکی فرۆشتووە. بەشێکی زۆری ئەو چەک و کەرەسە سەربازییانە بۆ وڵاتانی دەرەوەی یەکێتی ئەوروپاEU و ناتۆ فرۆشراون. لەبەر ئەمە (لەم کاتەدا جگە لە تورکیا) بە کێشە کارەکە پێشوازی لێ کراوە،لەلایەن دەوڵەتانی سێیەمەوە کە پێیان فرۆشراوە. بۆ ئەم وڵاتانە چەک بایی 3,8 ملیارد یۆرۆ ڕەوانە کراوە و بە بەراورد بە ساڵی ۲۰۱٦ 120 ملیۆن یۆرۆ زیاترە.لە نێوان ساڵانی 2017-2014 دا حکومەتی ئەڵمانیا ڕێگەی بە فرۆشتنی چەک بە بڕی 24,9 یۆرۆ داوە. بەمەش توانیویەتی زیاتر لە کولیسیۆنی ڕەش و زەرد،واتە CDU&FDP بکەن کە ئەوان بایی 20,7 ملیاردیان فرۆشتووە. لێرەدا ناردنی چەکەکان زیاتر بۆ وڵاتانی سێیەم بووە.

لە کاتێکدا لە نێوان 2013-2010 دا فرۆشتنی چەک و پێداویستی تری سەربازی بە بڕی 9,9 ملیارد یۆرۆ بە دەوڵەتانی سێیەم ڕێگەی پێدراوە. لەم بڕەدا لە چوار ساڵی ڕابووردوودا ڕێژەکە بە 46% بەرز بۆتەوە. هاوپەیمانەتی CDU&SPD بە بڕی 14,5 ملیارد یان داوە بە وڵاتانی سێیەم.

+ ئەو دەوڵەتە گرنگانە کامانەن بۆ ناردنی چەکی ئەڵمانی؟

وڵاتە گرنگەکان لەسەروو هەموویانەوە،جەزائیر بایی 1,4 یۆرۆ و میسر 780 ملیۆن یۆرۆ و عەرەبی سعودی ـ ئەگەرچی لەگەڵ دەوڵەتی

یەمەنی دراوسێیدا لەشەڕدایە ــ و ئیماراتی عەرەبی و کۆریای باشوور لەو 10 وڵاتە گرنگەی لیستەی ئەڵمانیادا بۆ چەک فرۆشتن.

+ ژمارەکان چۆن لەلایەن حکومەت و بەڕێوەبەری گشتییەوە دەنرخێندرێن؟

ئەمە لە 6,8 ملیارد یۆرۆوە کەممان کردەتەوە بۆ 6,2 ملیارد یۆرۆ، ئەمە قسەی وتەبێژێکی وەزارەتی ئابوورییە. ئۆپۆزیسین بە توندی ڕەخنە لەم کارانەی حکومەت دەگرێ و پێیان وایە پارت دەسەڵاتدار بەتەواوی پێکی کەوتووە. Dietmar Bartsch فراکسیۆنی چەپ دەڵێت. بانەت چەک بۆ میسر و سعودییە و ئیماراتی بفرۆشرێت. چەک ناردن بۆ ئەم موشتەرییە گرنگانەی ئەڵمانیا ڕابگیرێت. ڕاپۆرتەکان نیشانی دەدەن لە 2015 دا ناردنی چەک کەمی کردەتەوە، لە لەبەر ئەوەی ساڵی ریکۆرد شکاندن نییە وەک 2017
بە کورتی ئۆپۆزیسیۆن دەڵێ هەر وڵاتێ شەڕ بکات ، نابێت چەکی پێ بفرۆشرێ و بە ڕەوانە بکرێ. لەڕۆشدا مەبەست میسروسعودییە و ئیماراتە.

+ ئەنقەرە بە ئاشکرا تانکی ئەڵمانی لەدژی کورد بەکاردێنێ، چی لەمەڕ ئەمە زانراوە؟

سەرۆک کۆماری تورکیا ر.ت. ئەردۆغان بە گوێدانە ڕای گشتی نەبوودەوەتی دەیەوێ هێرشەکان بۆسەر چەکدارانی کورد YPGدرێژە پێبدات." سەرەتا دەیانەوێ تیرۆریستان بنەبڕ بکەن و پاشان ژیان بۆ ئەو دەڤەرە بگێڕنەوە". ئەمە ڕاگەیاندنی ڕۆژی ٢٤/١/٢٠١٨ ئەردۆغانە.

حکومەتی ئەڵمانی ئەو داگیرکارییە بە نیگەرانییەوە سەرنج دەدات . قسەکەرەکەیان وتی: داوا لە هەموو لایەک دەکەین تەقە بوەستێنن و ڕێگە بە ناردنی کۆمەکی مرۆیی بەهێنەوە.
بۆ هێرشە زەمینییەکانی تورک تانکی جۆری لیوپاردیLeopard2A4 بەکار دەهێنن. ئەڵمانیا لە نێوان 2006-2011 دا 350 دانەی لەم جۆرە تانکە ڕەوانەی تورکیا کردووە و هیچ مەرجێکیشی لەسەر تورکیا دانەناوە.

ئەگەرچی لە ساڵی ڕابووردوو دا لە گرێبەستەکاندا ئەڵمانیا داوای کرد دەبێت تەنیا بە پێی بڕگەی 5 ڕێکەوتنامەکەی ناتۆ ئەو چەکانە بەکار بێت،واتە بۆ داکۆکی لە خۆیان و هاوپەیمانێتییەکەیان. ڕۆژی ٢٤/١/٢٠١٨ سەفیری ئەڵمانیا لە تورکیا Martin Erdmann وتی لەگەڵ وەزارەتی بەرگری تورکیا لەمەڕ هێرشەکانی تورکیاوە قسەمان کردووە.

+ پەلاماری تورکیا بۆ سەر کورد چ مانایەکی هەیە بۆ چەک ڕەوانەکردن بۆ تورکیا؟

ئەگەرچی تورکیا سەر بە ناتۆیە، بەس لە ساڵانی ڕابووردوودا چەندین جار حکومەتی ئەڵمانی ڕازی نەبووە چەک و تەقەمەنی بفرۆشێ بە تورکیا. بەهای سەرجەم چەکی فرۆشراو بە تورکیا 83,9 ملیۆن یۆرۆ بووە و لە ساڵی ٢٠١٦ دا بۆ 34,2 ملیۆن یۆرۆ دابەزیوە. هێرشە سەربازییەکانی تورکیا بۆ سەر کورد چ ئاکامێکی دەبێت چانسێکی نوێ بات بۆ ناردنی چەک و تەقەمەنی بۆ تورکیا،حکومەتی ئەڵمانی لەم ڕووەوە نایەوێ هیچ بڵێت.

تورکیا دەیەوێ لیۆپاردی دوو مۆدێرنە بکاتەوە،واتە گەشەی زیاتری پێ بدات و داوا لە ئەڵمانیا دەکات ئەم کارەی بۆ بکات، بۆ ئەوەی بە هێز و توانایەکی گەورەوە شەڕی پێ بکات.گابریل لە دیدارەکەیدا لەگەڵ چاوشئۆگلو ڕایگەیان لە کاتێکی نزیکدا پشکنین لەلایەن حکومەتی ئەڵمانییەوە دەکەین. هەر چەپ و سەوزەکان بەتەنیا داوای وەستانی چەک و تەقەمەنی بۆ تورکیا ناکەن. پەرلەمانتاری کرریست دیموکراتەکان Norbert Röttgen دەڵێ بەتەواوی دوورە تانکەکانی تورکیا تازە بکەینەوە و پێشکەوتووتریان بکەین. هەروەها پسپۆڕی سۆسیال دیموکراتەکانیش Rolf Mützenich دژی ئەو پڕۆژەیە وەستایەوە.

٢٨/١/٢٠١٨

....

سەرچاوە: دێر تاگە شپیگل ڕۆژی ٢٤/١/٢٠١٨